

KESKKONNAMÕJU EELHINNANG

1. Kavandatav tegevus, selle asukoht ning seos strateegiliste planeerimisdokumentidega:

Käesolev eelhindang on antud Saaremaa vallas Turja külas asuva Turja sadama ja lähiala detailplaneeringu (edaspidi nimetatud *DP*) algatamisotsusele. Detailplaneeringu eesmärgiks on ehitusõiguse planeerimine veelauapargi rajatiste, puhkemajade, multifunktsionaalsete hoonete ja sadamaehitiste ehitamiseks, tehnovõrkude ja -rajatiste planeerimine, juurdepääsutee planeerimine ja ranna ehituskeeluvööndi vähendamine.

Detailplaneeringu ala on u 5,7 ha ja hõlmab Turja külas Sadama (85801:005:0077), Sadama (85801:005:0078), Sadama (85801:005:0079), Vihterna (85801:005:0151), osaliselt Vihterna (85801:005:0149) ja Alvi-Tänava (85801:005:0046) katastriüksuseid.

Planeeringuala asub kehtiva Valjala valla üldplaneeringu (kehtestatud 07. juuni 2011. a Valjala Vallavolikogu otsusega nr 6, edaspidi nimetatud *üldplaneering*) alal.

Alvi-Tänava katastriüksus on üldplaneeringus reserveeritud puhkeala hoonete ehitamise õigusega (P1): hooldatavad haljasalad, kuhu võib ehitada vaid rajatisi. Sadama katastriüksused on reserveeritud paadisadamaala (T4): sadamate ja paadisildade ning nende laiendamiseks ja teenindamiseks vajalik ala. Sadamas asuv vee-ala on reserveeritud veeala (V). Vihterna katastriüksused on maatulundusala. Maatulundusala võib vaadelda kui senist kasutamist starvet säilitavat ala (valdav maakasutus on maatulundusmaa). Sihtotstarvete määramine ja muutmine nendel aladel ei ole üldplaneeringu muutmise aluseks. Sihtotstarbe määramisel või muutmisel lähtutakse üldplaneeringu põhimõtetest ja maakatastriseadusest.

Detailplaneeringu algatamise taotluse kohaselt tehakse ettepanek planeeringuasse jäävas Alvi-Tänava katastriüksuse osas muuta üldplaneeringu juhtotstarvet reserveeritud puhkealaks P2 - puhkeala hoonete ehitamise õigusega: puhketegevusi ja turismi teenindava maa-ala, kuhu võib rajada hooneid

Üldplaneeringus ei ole planeeringuala piirkonnas ranna ehituskeeluvööndit vähendatud. Detailplaneeringuga tehakse ettepanek ranna ehituskeeluvööndi vähendamiseks planeeritavate hoonestusalade (sh veelauaraja mastide paigaldamiseks) ja juurdepääsutee ulatuses.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhthimissüsteemi seaduse (edaspidi nimetatud *KeHJS*) kohaselt tuleb koostamise käigus koostada keskkonnamõjude strateegiline hindamine juhul, kui detailplaneeringu alusel kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju või kui kavandatakse tegevust, mis võib üksi või koostoimes teiste tegevustega eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala. Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt

ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

2. Planeeringuala kitsendused ja kommunikatsioonid

Planeeringualal asuvad järgmised kitsendused: Läänemere ranna ehituskeelu-, piirangu- ja veekaitsevöönd, kallasrada, teekaitsevöönd, elektripaigaliste kaitsevööndid.

3. Planeeringuala keskkonnatingimused

Planeeringuala reljeef on kerge langusega mere suunas – absoluutkõrgus jääb keskmiselt vahemikku 0-2 m, kõrgemates kohtades 2,5- 3 m. Eskiisjoonisel olev ala nr 4 põhjapoolne osa on ajalooliselt olnud inimmõjutustega ja valdavalt lage, lõunapoolses osas on maa-ala kaetud enamjaolt kadakatega. Sadamaalal asub olemasolev hoonestus ning rajatised (fotod 1-6).

Alade nr 3 (foto 7) ja 4 (fotod 8 ja 9) puhul on tegemist peamiselt kadastikega, seejuures alal nr 3 asub olemasolev puhkeala (puhkeala ka üldplaneeringu kohaselt), kus asub lõkkeplats ja väikese-mõõtmeline hoone. Alani nr 3 viib olemasolev rada, mille osas soovitakse samuti ehituskeeluvööndit vähendada (fotod 10 ja 11).

Kaitstavaid liike planeeringualal teadaolevalt ei esine, samuti puuduvad muinsuskaitsealased objektid ning kultuurimälestised. Planeeringu elluviimisel veealal vajalike tegevuste tarbeks (tahkete ainete vette uputamine, süvendamine vms) tuleb taotleda veeluba ning planeeringus käsitleda soovitavaid tegevusi.

Joonis 1. Turja sadam ja kavandatava veelauapargi asukoht – vaade edelast kirdesse. (L. Sepp, 09.03.2022)

Joonis 2. Turja sadam ja hoonestus – vaade idast läände. (L. Sepp, 09.03.2022)

Joonis 3. Sadmas olemasolev hoonestus – vaade idast läände (L. Sepp, 09.03.2022)

Joonis 4. Vaade sadamale, taustal paistab ka Linnurahu kinnistu hoonestus. (L. Sepp, 09.03.2022)

Joonis 5. Ala nr 4 lõunaosas säilinud kütusemahutite alus. (L. Sepp, 09.03.2022)

Joonis 6. Alal nr 4, Sadama kinnistul (85801:005:0079), asuv hoone. (L. Sepp, 09.03.2022)

Joonis 7. Vaade alale nr 4. (L. Sepp, 09.03.2022)

Joonis 8. Vaade puhkealale, eskiisjoonisel ala nr 3. (L. Sepp, 09.03.2022)

Joonis 9. Olemasolev hoone alal nr 3. (K. Kallas, 09.03.2022)

Joonis 10. Puhkealale (alale nr 3) viiv tee. (L. Sepp, 09.03.2022)

Joonis 11. Puhkealale (alale nr 3) viiv tee. (L. Sepp, 09.03.2022)

4. Planeeritud tegevusega kaasnevad mõjud

Planeeritud tegevusest tulenevad mõjud võib laias laastus jagada kaheks: ehitusaegsed ja ehitusjärgsed mõjud. Ehitusaegsed mõjud on üldjuhul intensiivsemad kui ehitusjärgsed, kuid samas lühiajalised ja lõppevad hoonete ning rajatiste valmimisega. DP algamise taotluse kohaselt ei plaanita maaüksusele rajada keskkonnale ohtlikke või keskkonda reostavaid objekte.

4.1. Mõju põhja- ja pinnaveele

Kogu planeeringuala paikneb nõrgalt kaitstud põhjaveega alal. Reostatud pinnase kohta andmed puuduvad ning tõenäoliselt see maaüksusel puudub. Rajades planeeringualale nõuetekohased reoveekäitlussüsteemid ning järgides vastavaid hooldusjuhiseid ei ole oodata olulisi mõjusid põhja- ja pinnaveele. Reoveekäitluse lahendamiseks võib kasutada kogumismahutit või ka nõuetekohast omapuhastit. Tegevusteks veealal on täiendavalt vajalik taotleda vee-erikasutusluba ning tegevusi kirjeldada ka detailplaneeringus.

4.2. Mõju maavaradele

Keskkonnaregistri andmete kohaselt ei leidu planeeringualal maardlaid ega kaevandamisväärsed maavarasid. Planeeringuga kavandavate tegevustega ei kaasne maa-ainese ega maavarade otsest arvestatavat kaevandamist. Mõningane maavarade kasutamise vajadus võib tekkida seoses ehitustegevusega. Erinevate ehitustööde käigus kooritavat pinnast võib ära kasutada krundi piires, väljaspool maaüksust maa-ainese kasutamiseks on vajalik Keskkonnaameti luba.

4.3. Mõju pinnasele, taimestikule ja loomastikule

Peamine mõju pinnasele ja taimestikule kaasneb hoonete, rajatiste ja sinna juurde kuuluvate tehnosüsteemide rajamise etapis. Ehitustegevuse käigus on oht pinnase saastumiseks territooriumil ladustatavate ja kasutatavate kemikaalidega (nt kütused). Ehitustegevuse käigus hävineb paratamatult olemasolev haljastus planeeritavate hoonete ja rajatiste alusel alal ning ka vahetus naabruses võib ehitustehnika tallamise ja materjalide ladustamise tõttu kahjustuda osa taimestikust.

Kaitsealustest liikidest ulatub planeeringuala põhjapoolsele osa (ala nr 4) lähiümbrusesse III kaitsekategooria taimeliikide kasvuala. Hoonestusala on kavandatud väljapoole kaitstavate liikide levikuala ning ei ole oodata, et tegevus neile ebasoodsalt mõjuks.

Võttes arvesse planeeringuala asukohta mererannikul, olemasolevat keskkonda (roostikud, laiud, saared jms) ja asjaolu, et planeeringualast lõuna- ja idasuunas paiknevad vastavalt Siiksaare-Oessaare hoiuala ning Mäe hoiuala, millede piiresse on registreeritud ka mitmeid kaitstavaid linnuliike, siis ei saa välistada, et kaitstavaid liike ka planeeringualal ja selle vahetus läheduses leiduda ei võiks. Kuna planeeringuga kavandatakse muu hulgas ka tegevusi merealal, siis tuleb planeeringumenetluse juurde koostada eksperdi poolt ornitoloogiline hinnang, mis selgitab välja ja analüüsib planeeringuala ja selle lähiümbruse linnustiku koosseisu ning annab omapoolse hinnangu, kas ja missuguseid häiringuid kavandatav tegevus tekitada võib ning kas kavandatav tegevus antud piirkonda, linnustiku seisukohalt on otstarbekas.

4.4. Mõju välisõhu seisundile

Märkimisväärset õhusaastatuse suurenemist planeeringuga ei kaasne. Tegemist on elamuhoonetega, mille juures õhusaaste on tavapärase keskmisele majapidamisele ning ei oma seega olulist mõju ning ka sadamas ei ole oodata tegevusi, mille tulemusel õhusaaste piirkonnas oluliselt suureneks.

4.5. Jäätmetekkega seonduvad mõjud

Jäätmete sorteeritud kogumine peab toimuma vastavalt jäätmeseaduses ja valla jäätmehoolduseeskirjas toodud nõuetele. Planeeringuga kavandatav tegevus ei suurenda märkimisväärselt jäätmeteket. Jäätmete käitlemist kohapeal ei kavandata ja jäätmetekke mõju avaldub jäätmete lõppkäitleja juures. Kavandatav tegevus ei oma seega eeldatavalt jäätmetekkest tulenevat olulist negatiivset mõju keskkonnale.

4.6. Müra, vibratsioon, valgus-, soojus- ja kiirgussaaste ja visuaalne mõju

Planeeringuga kavandatuga ei ole ette näha olulist vibratsiooni, valgus- soojus- ja/või kiirgussaaste tekkimist. Käesoleva planeeringuga ei ole ette nähtud tegevusi, mis põhjustaksid olulist mürataseme suurenemist piirkonnas. Mürataseme ajutist tõusu võib ette näha ehitusperioodi jooksul planeeringu ellu rakendamisel.

5. Tegevusega kaasnevate avariiolekordade esinemise võimalikkus

Ehitustegevus on üks avariide ja tööõnnetuste rohkeim tegevusvaldkond. Avariid võivad esineda kõikjal, eriti töötamisel erinevate seadmete ja mehhanismidega, kuid ka kemikaalide ja kütuste käitlemisel. Transpordi puhul pole välistatud õnnetusohu liikluses. Samas, kõigi nõuete täitmisel ei tohiks tavapäraselt eelpool kirjeldatud olukordi ette tulla ning tegemist saab olla vaid hädaolukordadega. Nende juhtumise tõenäosus on väike seetõttu, et planeeritavad tööd on lühiajalised ning nõuetest kinni pidades on minimeeritud ka avariiolekordade esinemise võimalused. Ohutustehnika jälgimisel ja tehniliselt korras masinate kasutamisel on avarii tekkimine ja saasteainete levik pinnasesse või vette ning sellest olulise reostuse tekkimine ebatõenäoline.

6. Natura 2000 võrgustiku alad ja muud kaitstavad loodusobjektid planeeringualal, kavandatava tegevuse eeldatav mõju

Natura 2000 on üle-euroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse. Natura 2000 loodusalad ja linnualad on moodustatud tuginedes Euroopa Nõukogu direktiividele 92/43/EMÜ ja 79/409/EMÜ. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse alusel on keskkonnamõju hindamine vajalik juhul, kui kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada Natura võrgustiku ala.

Planeeringuala ei asu kaitstavatel aladel ega piirne otseselt nendega. Lähipiirkonda jäävad Mäe hoiuala, mis kuulub Natura 2000 võrgustikku Mäe loodusalana, ning Siiksaare-Oessaare hoiuala, mis kuulub Natura 2000 võrgustikku Siiksaare-Oessaare loodus- ja linnualana:

- 1) **Mäe hoiuala** kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – rannaniitude (1630*), puisniitude (6530*), lääne-mõõkrohuga lubjarikaste madalsoode (7210*) ja puiskarjamaade (9070) kaitse;

Mäe loodusala kaitstavad elupaigatüübid on rannaniidud (*1630), puisniidud (*6530), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (*7210) ja puiskarjamaad (9070);

- 2) **Siiksaare-Oessaare hoiuala** kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – veealuste liivamadalate (1110), liivaste ja mudaste pagurandade (1140), rannikulõugaste (1150*), laiade madalate lahtede (1160), karide (1170), väikesaarte ning laidude (1620), rannaniitude (1630*), kadastike (5130), lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*), lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), loodude (6280*), sinihelmikakoosluste (6410), liigirikaste madalsoode (7230), rohunditerikaste kuusikute (9050), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ I lisas nimetatud linnuliikide kaitse.

Linnuliigid, kelle elupaiku **Siiksaare-Oessaare hoiualal** kaitstakse, on: sarvikpütt (*Podiceps auritus*), hüüp (*Botaurus stellaris*), kühmnohk-luik (*Cygnus olor*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), hallhani (*Anser anser*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), viupart (*Anas penelope*), rägapart (*Anas querquedula*), luitsnökk-part (*Anas clypeata*), aul (*Clangula hyemalis*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), sookurg (*Grus grus*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), tutkas (*Philomachus pugnax*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), kivirullija (*Arenaria interpres*), kalakajakas (*Larus canus*), väiketiir (*Sterna albifrons*) ja rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*).

Siiksaare-Oessaare loodusala kaitstavad elupaigatüübid on veealused liivamadalad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid - *6280), sinihelmikakooslused (6410), puisniidud (*6530), liigirikkad madalsood (7230), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080);

Siiksaare-Oessaare linnuala liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), luitsnökk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), rääkspart (*Anas strepera*), hallhani e roohani (*Anser anser*), kivirullija (*Arenaria interpres*), punapea-var (*Aythya ferina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hüüp (*Botaurus stellaris*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), niidurisla e niidurüdi e rüdi (*Calidris alpina schinzii*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), mustviires (*Chlidonias niger*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), aul (*Clangula hyemalis*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), kühmnohk-luik (*Cygnus olor*), lauk (*Fulica atra*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), kalakajakas (*Larus canus*),

väikekajakas (*Larus minutus*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), kormoran e karbas (*Phalacrocorax carbo*), tutkas (*Philomachus pugnax*), roherähn e meltsas (*Picus viridis*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), hallpõsk-pütt (*Podiceps grisegena*), väikehuik (*Porzana parva*), rooruik (*Rallus aquaticus*), hahk (*Somateria mollissima*), väiketiir (*Sterna albifrons*), räusktiir e räusk (*Sterna caspia*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*);

Mäe hoiuala ja loodusala kaitse-eesmärkideks on seatud erinevad elupaigatüübid. Valdav osa Mäe hoiulast paikneb planeeringualast ca 400-500 m kaugusel kirde suunal. Mäe hoiulasse on arvatud ka planeeringualast ida- ja kagusuunal paiknevad saared ja laiud. Võttes arvesse planeeringuga kavandatud, ei ole oodata, et kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüüpe planeeringu elluviimisel kahjustataks. Mäe hoiuala koosseisu kuuluvale Siiakare saarele on aga registreeritud mitmete III kaitsekategooria linnuliikide esinemine.

Siiksaare-Oessaare hoiuala paikneb kavandatavast planeeringualast ca 400 m kaugusel lõuna-kagu suunal ning seda eraldab planeeringualast lisaks Mihkli katastriüksusele (85801:005:0129) ka meresopistus, mis tekitab planeeringuala ja hoiuala vahele loodusliku puhvri. Sarnaselt Mäe hoiualaga, ei kavandata planeeringuga tegevusi, mis võiksid Siiksaare-Oessaare hoiuala kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe kahjustada. Siiksaare-Oessaare hoiuala ühes Laidevahe looduskaitsealaga on kaitsekorralduskava kohaselt kõrge ornitoloogilise väärtusega. Linnustiku liigiline mitmekesisus tuleneb elupaikade rohkusest ja mosaiiksusest. Siin esineb arvukalt mõnesid Eestis suhteliselt haruldasi liike. Kavandatava tegevuse mõjud ei ulatu eeldatavasti küll hoiualade piiresse ja seega eeldatavasti linnustikule olulisi häiringuid ei tekita.

Lähtuvalt eeltoodust ei ole oodata, et planeeringu elluviimisega kaasneks oluline mõju kaitstavatele alale ja seal asuvatele elupaikadele. Küll aga ei saa välistada, et planeeringualal ja selle vahetus läheduses, väljapool kaitstavaid alasid asuval mere/sadamaalal ei võiks seoses kavandatava tegevusega linnustikule häiringuid tekkida. Seetõttu tuleb planeeringumenetluse protsessis koosta ornitoloogiline hinnang nagu seda juba punktis 4.3 sai käsitletud

7. Kokkuvõte ja järeldus

Planeeritava tegevusega ei kavandata keskkonnaohtlikke tegevusi ega vastavate objektide rajamist, seepärast olulisi negatiivseid mõjusid antud detailplaneeringu kehtestamisega ette näha pole. Küll aga tuleb teostada põhjalik ornitoloogiline hinnang linnustiku osas ning võtta seda arvesse edaspidise planeeringumenetluse protsessis.

Keskkonnamõju eelhinnangu tulemusel ei ületa kavandatav tegevus eeldatavalt tegevuskoha keskkonnataluvust, sellel puudub oluline kumulatiivne mõju, see ei sea ohtu inimese tervist, kultuuripärandit ega vara.

Detailplaneeringul puudub piiriülene mõju ja lähtuvalt kavandatava tegevuse iseloomust oluline strateegiline mõju maakondliku või omavalitsuse territooriumi mastaape silmas pidades.

Lähtuvalt eeltoodust on Saaremaa Vallavalitsus seisukohal, et käesoleva detailplaneeringuga kavandatava tegevuse elluviimisega ei kaasne eeldatavalt olulist negatiivset keskkonnamõju ning keskkonnamõju strateegilist hindamist ei ole põhjust algatada.